

KAIRI KURISOO

Advokaadibüroo Luiga Mody
Hääl Borenius vandeadvokaat

Korporatiivne sümbolika kui autoriõigusega kaitstav teos

Ettevõtja korporatiivse sümbolika (kaubamärgi, logo, spetsiifilise stiliseeritud kirjastiili vms) väljatöötamisel kunstnike, disainerite, reklaamibüroode või muude isikute kaasamisel on oluline meeles pidada, et loodavad objektid on üldjuhul teosed autoriõiguse seaduse tähenduses ja teose autoril tekib vastavatele teostele autoriõigus.

See, kas ja mis mahus lähevad autorile kuuluvad õigused üle tellijale ja tellija võib temale loodud teoseid kasutada, sõltub poolte vahel sõlmitud lepingust. Lepingu puudumine või ebapiisav regulatsioon toob kaasa mitmeid praktilisi probleeme.

Tellija õigused on piiratud

Olukorras, kus poolte kokkuleppeks oli ettevõtja korporatiivse sümbolika väljatöötamine, võib poolte tahte tõlgendamisel üldjuhul (ehkki

Teoses mistahes muudatuse või täienduse tegemiseks tuleb alati eelnevalt küsida autori sellekohast eraldi nõusolekut. Autori nõusolekuta tehtud muudatused ja täiendused loetakse autoriõiguse rikkumiseks.

ka siin võib tekkida vaidlusi) asuda seisukohale, et koos tellitud tööga anti tellijale ka õigus temale loodud lahendusi kokkulepitud viisil (nt logo või kaubamärgina) oma majandustegevuses kasutada. Samas on praktikas tellijale sellise kasutusõiguse kõrval enamasti olulised ka muud, hoopis laiemad õigused.

Näiteks on enamasti tellija huvides omandada temale loodud lahenduste hilisem iseseisvalt muutmise ja täiendamise õigus, näiteks värvilist logo kasutada ka mustvalgena või vastupidi; tellija muu sümbolika või üldiste trendide muutumisel teha logos muudatusi. Samuti võib tellija olla huvitatud temale loodud lahenduste alusel iseseisvalt uute logode või kaubamärkide kujundamisest, näiteks enda tütarühingu tarvis. Kui tellija ja autori vahel vastav kokkulepe puudub, siis tellija eelnimetatud õigusi ei oma ja mistahes muudatuse või täienduse tegemiseks tuleb alati eelnevalt küsida autori sellekohast eraldi nõusolekut. Autori nõusolekuta tehtud muudatused ja täiendused ning loodud uued lahendused loetakse autoriõiguse rikkumiseks.

Seejuures tuleb arvestada, et praktikas võib senise sümbolika muutmise ja täiendamise ning sellega seoses autori nõusoleku vajadus tekkida alles aastate pärast, kui autori leidmine võib olla keeruline või koguni võimatu (autori elukoht võib olla teadmata, ta võib elada välismaal, olla surnud ja pärijad teadmata vms), samas autoriõigus teose suhtes kehtib.

Juba töö tellimisel kõikides vajalikes õigustes kokku leppimisel oleks autorile lõppastmes makstav tasu ilmselt hoopis väiksem sellest, mida autor nõuab tellijalt n-õ sundolukorras, kus korporatiivne sümbolika on turul juba tuntuks saanud ja tellija valmis vajalike õiguste eest maksuma ka kõrgemat hinda.

Väljastatud ei ole ka olukord, kus autor nõuab hilisema nõusoleku eest täiendavat tasu. Juba töö tellimisel kõikides vajalikes õigustes kokku leppimisel oleks autorile lõppastmes makstav tasu ilmselt hoopis väiksem sellest, mida autor nõuab tellijalt n-õ sundolukorras, kus korporatiivne sümbolika on turul juba tuntuks saanud ja tellija valmis vajalike õiguste eest maksuma ka kõrgemat hinda.

Autoril säilib loodud lahenduse kasutamiseõigus

Lisaks eeltoodud tellijapoolse kasutusõiguse piiratusele, tuleb arvestada, et kui autori ja tellija vahel puudub selge kokkulepe seadusega autorile kuuluvate õiguste tellijale loovutamises või litsentsimises, siis jäävad kõik õigused täies mahus

autorile. See tähendab muu hulgas, et autoril on õigus sama või sarnaseid lahendusi jätkuvalt kasutada ka oma muudes töödes. Kui tähis registreeritakse kaubamärgina, siis kaubamärgiõigusest tulenevalt on küll välistatud teiste isikute poolt sama või sarnase tähise kasutamine sama ja samaliigiliste kaupade ja teenuste puhul, ent originaalse lahenduse tellimisel ja sellesse investeerides on tellija enamasti huvitatud eksklusiivsusest ja soovib, et sarnase lahenduse kasutamine oleks välistatud ka muudel tegevusaladel.

Korrektne leping aitab!

Eeltoodud probleemide lihtne lahendus on juba tööde tellimisel autoriga korrektse autorilepingu sõlmimine. Leping peaks selgelt sätestama nii autorile endale jäävad õigused (kas ja mis mahus võib autor ise loodud lahendusi edaspidi kasutada) kui ka tellija õigused – kes (kas ainult tellija või ka temaga seotud isikud) ja kuidas (kas vaid Eesti kaubamärgina või ka välisriikides või ka muul viisil) võib loodud lahendusi kasutada, sealhulgas kas neid võib iseseisvalt muuta, täiendada, kujundada nende põhjal uusi lahendusi jne. Vaidluste vältimiseks on kindlasti soovitatav need kokkulepped fikseerida kirjalikult. **T**